



KEMIJÄRVEN KAUPUNKI

Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuolto

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON

VALVONTASUUNNITELMA 2015–2025

Päivitys 2025

Sisällys

1 Johdanto	4
2 Toimintaympäristö	4
2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset	4
2.2 Yhteistoiminta-alue	5
3 Alueelliset suunnitelmat.....	5
4 Voimavarat	6
4.1 Resurssitarpeen kartoitus	6
4.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako	6
4.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	7
4.4 Yksityinen palvelutarjonta.....	7
5 Tietojärjestelmät	7
6 Yhteistyö ja viestintä	8
6.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus	8
6.2 Erityistilanneviestintä	9
7 Maksut.....	9
8 Valvonnan toimeenpano	10
8.1 Hankkeet	11
8.2 Eläinten terveyden valvonta	11
8.2.1 Eläintautiepäilyt ja –tapaukset.....	11
8.2.2 Zoonoosien valvonta	12
8.2.3 Terveysvalvontaohjelmat	13
8.2.4 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus	13
8.2.5 Kyyhkyslajat	13
8.2.6 Muu tautiseuranta	13
8.2.7 Eläinten keinollinen lisääntyminen	14
8.2.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet	14
8.2.8.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä	14
8.2.8.2 Laitosten valvonta	14
8.2.8.3 Sivutuotteiden hautaaminen	14
8.2.8.4 Käsittelemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat	14
8.2.9 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti ja sen valvonta.....	15
8.2.10 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	15
8.2.11 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti	16
8.2.11.1 Sisämarkkinatuonti ja -vient.....	16
8.2.11.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin.....	16
8.3 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	17
8.3.1 Epäilyyn perustuva eläinten hyvinvoinnin tarkastus	18
8.3.2 Tiloilla tehtävät otantaan perustuvat eläinten hyvinvoinnin tarkastukset.....	18
8.3.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	18
8.3.4 Eläinkuljetukset	18
8.3.5 Teurastamot ja pienteurastamot	19
8.4 Eläinten lääkitsemisen valvonta	19
8.5 Ehdollisuuden valvonta	19
9 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	19
9.1 Peruseläinlääkäripalvelu	19
9.1.1 Sisältö	20

9.1.1.1 Puhelinneuvonta.....	20
9.1.1.2 Sairaanhoido	20
9.1.1.3 Terveystenhoito	21
9.1.1.4 Eläinten lopetus	21
9.1.1.5 Todistukset	21
9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto.....	21
9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu	21
9.4 Saatavuus- ja laatuavoitteet	22
9.5 Toimitilat	22
9.6 Välineresurssit	23
9.7 Ostopalvelut	24
9.8 Perustason ylittävät palvelut.....	24
9.8.1 Erikoiseläinlääkäripalvelut	24
9.8.2 Remissiomahdollisuudet	24
9.8.3 Laboratoriopalvelut.....	24
10 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta	24
11 Laatu	25
12 Seuranta ja raportointi	25
12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta	25
12.2 VASU-raportointi	25
12.3 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot	25
12.4 Eläintaudeista ilmoittaminen	25
12.5 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi	26

Liite 1. Resurssitarpeen kartoitus

1 Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 10 §:n mukaan kunnan on laadittava suunnitelma järjestämis-
tään eläinlääkäripalveluista sekä eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitetusta eläinten terveyden ja hy-
vinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Kunnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä myös
kunnallista ympäristöterveydenhuollon valvontayksikköä tai ympäristöterveydenhuollon yhteis-
toiminta-aluetta.

Lain mukaan suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuus-
desta, laadusta ja mitoituksista sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja
muista toimenpiteistä. Palvelun mitoituksista suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten
eläinlääkäripalvelun tuottajien alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma ja alueellinen
valvontasuunnitelma ja se on arvioitava ja tarkastettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen
vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi
sen toteutumista.

Kunnallisessa suunnitelmassa kunnan tulee kuvata miten kunnaneläinlääkärille määrättyjen
eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Erityisesti tu-
lee kuvata valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näyt-
teenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi.

Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintä-
huoltolain vaatimusten mukaisesti.

Eläinlääkintähuollon valtakunnalliseen ohjelmaan (EHO) vuosille 2015–2025 on tehty päivitykset
vuodelle 2025. Päivitys on tehty ilmeisesti edelleen vain vuodeksi, koska uusi eläinlääkintähuol-
tolaki tulee voimaan 1.1.2026 ja edellyttää kunnilta palvelutarpeen uudelleenarviointia, markki-
nan kartoittamista ja hinnoittelun tarkastelua vuoden 2025 aikana. Alueellista valvontasuunni-
telmaa ei ole toistaiseksi Lapin aluehallintovirastosta saatu, joten sitä ei ole voitu ottaa tässä päi-
vityksessä laajasti huomioon.

2 Toimintaympäristö

2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset

Valtakunnallisen soteratkaisun hajotettua Pelkosenniemen-Savukosken kttkyn, ympäristötervey-
denhuollon organisaatio on siirtynyt Kemijärven kaupungin vastuulle 1.1.2023 alkaen. Yhteistoi-
minta-alueen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontakenttä on melko monipuolinen. Kunta-
keskusten välimatkat ovat pitkät. Alkutuotanto on erityisen tärkeässä roolissa Savukoskella, sen
osuus kunnan elinkeinorakenteesta vuonna 2023 oli 36,8 %. Pelkosenniemellä vastaava luku oli
2,6 %, Sallassa 11,9 % ja Kemijärvellä 6,5 %. Savukoskella on Suomen suurin paliskunta Kemin-
Sompio, suurin sallittu poroluku 12 000 eloporoa. Koillis-Lapin yhteistoiminta-alueella toimivat
myös Pohjois-Sallan, Sallan, Oraniemen, Hirvasniemen ja Pyhä-Kallion paliskunnat. Suurin sallittu
eloporoluku koko yhteistoiminta-alueella on yhteensä 27 300. Eloon jätettävien porojen määrä
on kuitenkin itärajan pinnassa romahtanut noin 10 000 porolla. Karjatilojen määrä vähenee

edelleen, osa tiloista on siirtynyt lihantuotantoon. Maitotiloja on jäljellä 17 kpl (tilanne vuoden 2025 alussa). Lammastalous oli elpymässä vielä 2000-luvulla, mutta nyt se on hiipunut.

Matkailulla on tärkeä osuus paikallisessa elinkeinoelämässä. Pyhätunturin matkailukeskus sijaitsee Pelkosenniellä/Kemijärvellä, Suomi Kemijärvellä ja Sallatunturi Sallassa. Savukoski on profiloitunut itsensä KorvatunturinMaan erämatkailukuntana. Alueella liikkuu paljon ulkopaikkakuntalaisia metsästäjiä, vaeltajia, kalastajia sekä kotimaisia ja ulkomaisia matkailijoita. Alueella on sekä koiravaljakkoyrittäjiä että poroajelu-, moottorikelkkailu- ym. ohjelmapalveluntarjoajia. Matkailun trendi on koko ajan kasvava ja kansainvälistyvä.

Itä-Lapin väkiluvun trendi on laskeva. Viimeisimpien (31.12.2023) tietojen mukaan yhteistoiminta-alueella asui Pelkosenniellä 912, Savukoskella 978, Sallassa 3344 ja Kemijärvellä 7030 henkilöä. Alueen pinta-ala on 18 182 km², mutta väestötiheys on Savukoskella Suomen alhaisin: 0,16 asukasta/km². Pelkosenniemi on asukasluvultaan Lapin maakunnan pienin kunta ja sen väestötiheys on 0,51 asukasta/km². Kemijärvi on Suomen pohjoisin kaupunki ja sen väestötiheys on 1,98 asukasta/km². Sallassa väestötiheys on 0,61 asukasta/km². Lemmikkieläimiä on suhteessa väestöön paljon. Osaltaan tähän vaikuttavat valjakkoyrittäjät, osaltaan alueen vahva metsästysperinne (metsästyskoirien suhteellinen osuus on suuri, ja metsästysturistien määrä samoin).

Savukoskella ja Sallalla on yhteistä rajaa Venäjän kanssa. Itäraja muodostaa rajan ns. kolmansiin maihin. Sallassa on myös Kellošelässä virallinen rajanylityspaikka kansainväliselle ajoneuvoliikenteelle. Ukrainan sodan myötä tilanne rajalla on muuttunut ja venäläisten matkailijoiden määrä vähentynyt. Turvallisuusympäristö on maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi voimakkaasti muuttunut. Huoltovarmuus ja itäisten alueiden asuttuna pitäminen on noussut vahvemmin esiin.

2.2 Yhteistoiminta-alue

Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue aloitti toimintansa lakisääteisesti 1.1.2013 ja siirtyi Kemijärven kaupungin organisaatioon ja vastuulle 1.1.2023. Alueella on harva asutus ja pitkät etäisyydet. Eläinlääkäreiden yhteispäivystys on toiminut jo pitkään kyseisellä alueella. Sodankylä jättäytyi pois päivystysrenkaasta 1.1.2014 alkaen. Neuvotteluja päivystysyhteistyöstä on kuitenkin käyty. Alueen päivystävän eläinlääkärin tavoittaa virka-ajan ulkopuolella numerosta 0600 19 699. Lautakunta on loppuvuodesta 2024 päättänyt valtakunnallisen EHO:n mukaisen keskitetyn yhteydenottopalvelun käyttöönottamisesta ympäri vuorokauden ja asia on valmisteilla palvelutarjoajan kanssa, toteutuu kevään 2025 aikana. Samalla puhelujen hinnat on päivitetty: virka-aikaan puhelun hinta on 8 snt/min (sis. alv), klo 15–22 1,70 eur/min (sis. alv) ja klo 22–08 4,10 eur/min (sis. alv). Kuntien eläinlääkäreiden omat gsm-numerot tulevat olemaan jatkossa salaiset.

3 Alueelliset suunnitelmat

Lapin aluehallintoviraston suunnitelmaa ei ole tähän päivitykseen saatu.

4 Voimavarat

4.1 Resurssitarpeen kartoitus

Ruokaviraston asianmukaiset lomakkeet ovat suunnitelman liitteenä 1.

4.2 Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako

Eläinlääkintähuoltolain mukaisten tehtävien hoitamista varten kunnassa on oltava tarpeellinen määrä kunnaneläinlääkärin virkoja. Jos kunnassa on useampi kuin yksi kunnaneläinlääkärin virka, kunnan on määrättävä kunnaneläinlääkäreiden keskinäisestä tehtävänjaosta. (ElhL 16 §) Kaupungin palveluksessa on yhteensä 1 praktikkoeläinlääkäri/ympäristöterveysjohtaja, 4 praktikkoeläinlääkärinä, 0,6 (2025: 0,5 + 0,2) valvontaeläinlääkärinä, 1 johtava terveystarkastaja, 2 terveystarkastajaa, 2 ympäristönsuojelun viranhaltijaa, 1 pieneläinhoitaja ja 1 toimistos sihteeri/pieneläinhoitaja.

Kunnan ja aluehallintoviraston on huomioitava valtakunnallisen EHO:n mukaan myös eläinlääkintähuollon henkilöstön työturvallisuus ja jaksaminen. Talousarvioon varataan tarvittavat sijaismäärärahat ja eläinlääkintähuolto pyritään järjestämään siten, ettei eläinlääkäreiden työsidonaisuus käy kohtuuttomaksi, tarvittaessa palkataan ulkopuolisia päivystäjiä. Poroerotuskauden viikonlopun lähdöt korvataan ylimääräisellä vapaalla/vaihtoehtoisella hälytysrahalla joka tapauksessa annettavan yhden vapaapäivän lisäksi.

Vuoden 2013 alussa aloittanut ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue mahdollistaa jonkin verran työnjakoa ja erikoistumista ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden kesken. Alueella on kuitenkin pitkät etäisyydet, jotka syövät osan tästä synergiaedusta.

Erityistä huomiota on jatkossakin kiinnitettävä siihen, että valvontatehtäviä ei suorita henkilö, joka on kyseiseen valvontakohteeseen kiinteässä asiakassuhteessa. Yhteistoiminta-alueella toimii osa-aikainen (60 %) valvontaeläinlääkäri, virka on ollut pääsääntöisesti täytettynä 1.6.2014 alkaen. Tällä hetkellä virkaa hoidetaan 50 %, lisäksi yksi praktikoista tekee 20 % valtion valvontatehtäviä. Parityöskentely pyritään mahdollistamaan aina, kun sille on tarvetta, valvontaeläinlääkärin työparina voi toimia toinen valvontaeläinlääkäri, praktikko tai terveystarkastaja. Tarvittaessa jääviysongelmat ratkaistaan jakamalla työtehtäviä viranhaltijoiden kesken siten, että valvontaa suoritetaan vanhojen kuntarajojen yli. Sallan toiselle praktikkoeläinlääkärille on tehtävänkuvaukseen sisällytetty 10 % valvontatehtäviä, lähinnä elintarvike- ja alkutuotannon valvontaa.

Avustajien/eläinhoitajien lisäksi myös välinehuoltoon, siivoukseen, toimistopalveluihin sekä muihin tukipalveluihin varatut henkilöresurssit on esitettävä kunnan suunnitelmassa. Tapauskohtaisesti eläinlääkäri joutuu käyttämään avustajana toimenpiteissä joko kollegaa, lähisukulaisiaan, satunnaisia harjoittelijoita tai potilaan omistajia. Kemijärvellä on osa-aikainen pieneläinhoitaja maanantaista torstaihin ja Savukoskella eläinlääkäriä avustaa vastaanotolla virka-aikaan tarvittaessa toimistos sihteeri/pieneläinhoitaja. Välinehuolto on pääsääntöisesti eläinlääkärien itsensä vastuulla, Kemijärvellä välinehuoltoa hoitaa myös pieneläinhoitaja ja Savukoskella laitoshuoltaja sekä pieneläinhoitaja. Siivooja käy eri toimipisteiden vastaanotoilla säännöllisesti ja huoltomies tarvittaessa.

4.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kunnaneläinlääkäriin tulee olla laillistettu eläinlääkäri ja perehtynyt virkaan kuuluviin tehtäviin. (ElhL 16 §)

Ruokavirastolla on internetissä eläinlääkärirekisterin julkinen tietopalvelu. Sieltä saa tiedon, onko henkilö oikeutettu harjoittamaan eläinlääkäriä Suomessa. Sijaisten osalta asia on näin ollen helppo tarkastaa.

Toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava, että kaikki sen virallista valvontaa harjoittava henkilöstö pysyy ajan tasalla toimivaltansa alalla ja saa säännöllistä lisäkoulutusta tarvittaessa. (Valvonta-asetus (EU) 2017/625, 5. artikla)

Eläinlääkäriammattin harjoittaja on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään ammattitoiminnan edellyttämää ammattitaitoa sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Eläinlääkäriammattin harjoittajan työnantajan tulee luoda edellytykset sille, että ammatinharjoittaja voi osallistua tarvittavaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen. (Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta 29/2000, 18 §)

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan ympäristöterveydenhuollon henkilökunnan olisi päästävä osallistumaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen vähintään kahdeksana päivänä vuodessa. Kemijärven kaupungilla on henkilöstön koulutus-suunnitelma.

Kaupunki varaa vuosittain asianmukaisen määrärahan koulutukseen henkilöstön ammatillisen tietotaidon ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi. Vuodelle 2025 on varattuna merkittävästi aiempaa suurempi koulutusmääräraha ”rekrytointiporkkana” kaikille praktiikkaa tekeville eläinlääkäreille. Lisäksi kaupunki antaa 5 palkallista päivää työntekijänsä omaehtoiseen kouluttautumiseen. Koulutuksiin osallistumisissa noudatetaan tarkoituksenmukaisuus- ja tasapuolisuusperiaatetta. Eri-tyistä huomiota kiinnitetään lainsäädäntökoulutuksiin. Mahdollisuuksien mukaan pyritään myös osallistumaan kaikkiin AVI:n järjestämiin koulutuksiin Lapin maakunnan alueella. Ympäristöterveydenhuollon yhteisellä z-aseamalla on toteutuneet koulutukset - taulukko, jonka perusteella kouluttautumista seurataan.

4.4 Yksityinen palvelutarjonta

Yhteistoiminta-alueella ja samalla päivystysalueella ei ole lainkaan yksityisiä palveluntarjoajia, joten alueemme ei toimi kilpailluilla markkinoilla mihinkään vuorokaudenaikaan. Lähimmät yksityiset eläinlääkärit toimivat Rovaniemellä ja Kuusamossa. Lähin ympärivuorokautinen päivystävä eläinsairaala on nykyisellään Kuopiossa.

5 Tietojärjestelmät

Vastuukunta huolehtii, että eläinlääkintähallinnon käytössä olevat tietojärjestelmät ovat tehokkaassa käytössä valvonnan apuna. Viranomaiskäytössä olevat valtakunnalliset järjestelmät ovat valvojien aktiivisessa käytössä. Tietojärjestelmien käyttöön ja käyttöönottoon varataan riittävät resurssit ja varmistetaan niiden käytön osaaminen. Henkilöstö suorittaa Navisec-tietoturvatestit säännöllisesti vuosittain.

Jokaisella vastaanotolla on internet-yhteys sekä jokaisella eläinlääkärillä työnantajan tarjoama potilaspraktiikkaohjelma KliniQ sekä Office-ohjelmat. KliniQ tarjotaan myös sijaisille. Ohjelmassa

on yhteinen ajanvarausjärjestelmä, joka parantaa eläinlääkäreiden keskinäistä tiedonkulkua. Kemijärven kaupungin ICT-palvelut huolehtivat osaltaan koneiden, ohjelmistojen ja tietojärjestelmien ylläpidosta. Valvontaeläinlääkäreille on suunnitelmassa ottaa sähköinen allekirjoitus käyttöön 2025 vuoden alussa.

Kaupungin tietojärjestelmien ylläpito ja tekninen apu on keskitetty LapIT Oy:lle, joka on Pohjois-Suomen alueella toimiva IT-alan palveluyritys, asiakkanaan kuntasektorin, julkishallinnon, pk-sektorin ja terveydenhuollon paikalliset organisaatiot ja yritykset.

6 Yhteistyö ja viestintä

Hallintolaki (434/2003) edellyttää, että viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Viranomaisten välisestä virka-avusta säädetään erikseen.

Eläintautilaissa (76/2021) ja eläinten hyvinvointilaissa (693/2023) on säännöksiä eri viranomaisten velvollisuuksista ilmoituksiin ja yhteistyöhön.

Toimivaltaiset viranomaiset noudattavat toiminnassaan suurta avoimuutta. Yleisöllä on oikeus tutustua toimivaltaisten viranomaisten valvontatoimia ja niiden tehokkuutta koskeviin tietoihin sekä valvontaraportteihin (Valvonta-asetus (EY) N:o 2017/625). Viranomaisen toiminnan julkisuudesta säädetään myös julkisuuslaissa (621/1999).

Viestinnän periaatteina on luotettavuus, avoimuus, tasapuolisuus ja viivytyksettömyys.

6.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus

Viestinnän ja tiedotuksen vastuuhenkilö eläinlääkintähuollon osalta on ympäristöterveysjohtaja Hanna Nurmi, sijaisena kunnaneläinlääkäri Virve Korhonen. Ympäristöterveysjohtajana Nurmi on Kemijärven kaupungin johtoryhmän jäsen. Nopea yhteys terveydenhuoltoon on hieman kärsinyt organisaation hajoamisen ja soteratkaisun vuoksi, mutta entiset kontaktit ovat toki olemassa. Yhteistoiminta-alueen tartuntatauti- ja ruokamyrkytystyöryhminä ovat toimineet kunkin jäsenkunnan työryhmät, mutta työryhmien päivitys on Laphassa, Lapin hyvinvointialueella toistaiseksi kesken. Oman alueemme osalta epidemiaselvitystyöryhmä on nimetty (Ympärvltk 6.11.2023 § 91). Internetsivut on siirretty Kemijärven kaupungin sivujen alle ja kaupungin sivut uudistettu vuoden 2023 aikana. Ympäristöterveydenhuollon sihteerin huolehtii internetsivujen päivittämisestä.

Aluehallintoviraston läänineläinlääkärien kanssa yhteistyö tapahtuu sähköpostitse, puhelimitse, työkokouksissa ja koulutuksissa. Läänineläinlääkäreistä on lähes aina joku tavoitettavissa, ja yhteydenpito on säännöllistä ja luontevaa.

Muiden viranomaistahojen, kuten poliisi, kanssa pidetään yhteyttä tarvittaessa.

Viestinnän periaatteina on luotettavuus, avoimuus, tasapuolisuus ja viivytyksettömyys.

6.2 Erityistilanneviestintä

Erityistilanneviestintä on otettu huomioon ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa, joka on päivitetty Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun osalta kesällä 2019. Valmiussuunnitelma päivitetään vuoden 2025 aikana osana toimintasuunnitelmaan kirjattua strategiaa.

7 Maksut

Kunta voi periä nk. klinikkamaksun kunnan järjestämistä toimitiloista ja työvälineistä sekä avustavan henkilökunnan palkkauksesta aiheutuvista kustannuksista, kun eläimiä hoidetaan eläinlääkärin vastaanotolla. Yhteistoiminta-alueella on otettu maltillista tasoa olevat klinikkamaksut käyttöön 1.2.2023 siten, että tuotto ohjataan eläinlääkintähuollon kehittämiseen. Maksuihin tehtiin inflaatiokorotus tammikuussa 2025.

Eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaan kunta voi osallistua peruseläinlääkäripalvelusta ja kiireellisestä eläinlääkärinavusta kotieläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin. Varmistaa sen, että sairasta eläintä ei jätetä hoitamatta matkoista johtuvien kustannusten takia ja turvataksaan kuntalaisten tasapuoliset oikeuden lakisääteisten peruspalvelujen käyttäjinä, pitäisi kuntien asettaa tietty omavastuuosuus matkoista johtuviin kustannuksiin (kunnallisen eläinlääkäritaksan matkasta riippuva käyntimaksu ja kilometrikorvaukset) ja subventoida eläinlääkäripalvelujen käyttöä omavastuuosuuden ylittävältä osalta. Jokaisella kunnalla on lain nojalla mahdollisuus päättää omista subventioistaan, mutta suositeltavaa on tehdä päätös koko yhteistoiminta-alueen osalta.

Eläinlääkärien käynti- ja toimenpidetaksat sovitaan valtakunnallisessa työmarkkinapöydässä yhdessä Kunta- ja hyvinvointialueyhtenäisyyden Ryn kanssa, se on siis osa kunnaneläinlääkäreiden palkkaa.

Yhteistoiminta-alueella subventoidaan hyötyeläimiä sekä päivystysaikaan eläinsuojelusyistä myös hevosia. Omavastuu sairasmatkasta käyntimaksun osalta on hyötyeläimen omistajalle 20 euroa ja matkakustannusten osalta 20 euroa. Samat omavastuut ovat käytössä koko päivystysalueella. Hyötyeläimen omistaja maksaa kaikki alv:t. Sallan kunta subventoi oman yksilöidyn päätöksensä mukaisesti myös sallalaisten hyötyeläinten toimenpidepalkkioita.

Valvontatehtävistä maksettavista korvauksista on MMM:n ohje 806/01.05/2016 sekä korjaus edelliseen tulkintaohjeeseen. Aluehallintovirasto antaa tarkemmat ohjeet eläinlääkintähuoltolain sekä eläintautilain nojalla tapahtuvasta laskutuksesta.

Kunnan valvonnasta peritään maksut ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukaan, jonka on ympäristöterveyslautakunta hyväksynyt 10.2.2023 § 17. Valtion valvontatehtävistä, kuten osasta eläinten hyvinvoinnin ja eläintautivalvonnasta, aluehallintovirasto laskuttaa eläinten omistajaa. Vuoden 2025 alusta alkaen eläinten hyvinvoinnin valvonta muuttuu uusintatarkastusten osalta maksulliseksi ammattimaisille eläintenpitäjille. Uusintatarkastus on muille eläintenpitäjille maksullinen, mikäli uusintatarkastuksella todetaan, ettei annettua määräystä tai kieltoa ole noudatettu. (693/2023 § 114). Valvontatehtävistä maksetaan praktikoidille paikallisen sopimuksen mukaan (ky hall 9.12.20 § 124) 60 eur/h sekä epämukavan työajan korotukset kunnan eläinlääkäritaksan mukaisesti.

8 Valvonnan toimeenpano

Kunnan on huolehdittava eläntautilaissa, eläinten hyvinvointilaissa, eläinten lääkitsemislaissa sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti (ElhL 15§).

Valvonnan toimeenpano on mahdollisuuksien mukaan riskiperusteista ottaen kuitenkin huomiioon säädösten edellyttämät vaatimukset. Valvontaa suoritetaan sekä ennalta suunniteltuna valvontana että epäilyyn perustuvana valvontana. Kunta varmistaa korjaavien toimenpiteiden loppuun saattamisen, z-asetalla on valvontaeläinlääkärin suoritteiden ajantasainen seuranta. Kuntien valvonnan painopistealueet 2025 on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Kehittämis- teema	Valvontasuunnitelmiin sisällytettävä valvon- nan painopiste	2025	2026	2027	Kommentti
Vastuulli- suus ja kes- tävyys	Sivutuotteiden jäljitettävyyys	x			VEL ja prakti- kot erityinen huomio jälji- tettävyyteen eteen- ja taaksepäin, asiakirjat kunnossa.
	Turkistarhojen lintuinfluenssan valvonta ja seuranta	x	x	x	Alueemme ainoa turkis- tarha on lo- pettanut toi- mintansa 2024.
	Eläinlääkäreiden lääkitsemisvalvonta	x			Eläinlääkärit huolehtivat osaltaan, että tiedot mikrobilääk- keiden käy- töstä siirtyvät asianmukai- sesti.
Teknologia ja tieto	Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteröinnin valvonnan tehostaminen	x	x	x	KEL tarkistaa rekisteröinti- asiat muiden tilakäyntien yhteydessä.
Erityispai- nopisteet	Siipikarjan salmonellavalvonnan tehostami- nen	x			KELLit toteut- tavat tarkas- tuskäynnit MMMa 316/2021 mukaisesti.

Lapin AVIn oma painopistealue	Ei vielä tiedossa.				
-------------------------------	--------------------	--	--	--	--

8.1 Hankkeet

Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan aluehallintoviraston hankkeisiin.

8.2 Eläinten terveyden valvonta

Aluehallintovirasto suunnittelee, ohjaa ja toteuttaa eläintautien vastustamista toimialueellaan. Aluehallintovirasto ylläpitää toimialueensa eläintautivalmiutta ja laatii toimialuettaan koskevia valmiussuunnitelmia eläintautien varalta. (Eläintautilaki 76/2021 (EtL), 68 §)

Kunnaneläinlääkäri huolehtii eläintautilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta kunnan alueella. Kunnan on huolehdittava kunnaneläinlääkärille eläintautilaissa (76/2021 69 §) ja lain nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä.

Epäily tarttuvan eläntaudin esiintymisestä syntyy yleensä joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratoriossa. Kunnan- tai läänineläinlääkärin on viipymättä tutkittava eläin, jossa epäillään vastustettavaa tai uutta vakavaa eläintautia ja arvioitava, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Epäilyn kynnyks on syytä pitää riittävän alhaisena. Päätöksen virallisesta eläintautiepäilystä tekee aluehallintovirasto.

Aluehallintovirastolla on oikeus tarvittaessa määrätä kunnaneläinlääkäri toimimaan myös muun kunnan alueella saman aluehallintoviraston toimialueella, ja Ruokavirastolla on vastaava oikeus kaikkien eläinlääkärien ja koko maan osalta. Osa kunnaneläinlääkäreistä on nimetty valmiuseläinlääkäreiksi, jotka ovat saaneet lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön.

Yhteistoiminta-alueen eläinlääkäri Nurmi kuuluu Lapin alueen valmiuseläinlääkäritiimiin, joka on saanut lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön. Poikkeustilanteessa välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoito pyritään varmistamaan ensisijaisesti päivystysalueen sisäisin järjestelyin. Poikkeusolojen valmiussuunnitelma päivitetään säännöllisesti (päivitetty kesällä 2019, päivitetään vuonna 2025). Valmiuseläinlääkäri Nurmi osallistuu mahdollisuuksien mukaan koulutuksiin, erityisesti Lapin maakunnan alueella ja Lapin maakuntaa koskevissa aiheissa.

8.2.1 Eläintautiepäilyt ja –tapaukset

Jokaista eläinlääkäriä koskee velvoite ilmoittaa luetteloidun, ilmoitettavan tai uuden eläntaudin esiintymisestä tai epäilystä kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastoon (EtL 20 §). A-luokan taudin epäilyssä ilmoitus on tehtävä välittömästi. Muista lakisääteisesti torjuttavista, valvottavista ja ilmoitettavista eläintaukeista ja tautien ilmoittamisesta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (325/2021).

Kunnaneläinlääkäriä koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille on kirjattu maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (325/2021) 20 §:ään.

Ammattimaisella toimijalla on velvoite ryhtyä toimenpiteisiin pitopaikassa vierailevien henkilöiden tai eläinten ostajien suojaamiseksi pitopaikassa esiintyviltä zoonooseilta. Jos se on ihmisten terveydelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi välttämätöntä, aluehallintovirasto voi määrätä toimenpiteistä toimijalle annettavalla päätöksellä. (EtL 25, 32 §).

Eläintautien luokittelu on muuttunut uuden EU-eläinterveyslainsäädännön (Animal Health Law AHL, (EY) 429/2016) myötä. Eläintaudit luokitellaan A-E luokan eläintauteihin sekä muihin eläintauteihin. Eläinlääkärin on luetteloidun, uuden tai muun ilmoitettavan eläintaudin epäilystä tai todetusta taudista ilmoitettava viipymättä. Yksityinen eläinlääkäri ilmoittaa kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastolle ja kunnaneläinlääkäri ilmoittaa aluehallintovirastolle. A-luokan eläintaudista on ilmoitettava välittömästi, myös päivystysaikana. Kunnaneläinlääkärin on lisäksi toimitettava aluehallintovirastoon yhteenveto alueellaan todetuista eläintaukeista kuukausiyhteenvedossa. Eläintaudit on lueteltu lainsäädännön lisäksi Ruokaviraston internetsivuilla. Kunnaneläinlääkärin on toimitettava kuukausiyhteenveto alueellaan epäillyistä tai todetuista eläintaukeista aluehallintovirastoon kuukausittain seuraavan kuun 15. päivään mennessä. Kuukausiyhteenvedon pohjana voi käyttää lomaketta, joka löytyy Ruokaviraston internetsivuilta. Lomakepohjan käyttäminen ei ole pakollista, vaan tiedot voi antaa myös muussa muodossa. Jokainen praktikko huolehtii omalta osaltaan ilmoituksen tekemisestä.

Aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit päivystävät helposti leviävien eläintautien varalta virka-ajan ulkopuolella. Manner-Suomi on jaettu kahteen päivystyspiiriin, jossa kummassakin päivystää yksi läänineläinlääkäri. Kunnaneläinlääkäri, rajaeläinlääkäri, tarkastuseläinlääkäri tai yksityinen eläinlääkäri, joka epäilee helposti leviävää eläintautia virka-ajan ulkopuolella, saa päivystävän läänineläinlääkärin tiedot numerosta 0295 204 658. Virka-aikana läänineläinlääkärin tavoittaa esim. kyseisen aluehallintoviraston puhelinvaihteen kautta, jos eläinlääkärillä ei ole läänineläinlääkärin omaa puhelinnumeroa tiedossa.

Erityispiirteensä yhteistoiminta-alueelle tuo yhteinen raja Venäjän kanssa. Venäjän puolelta Suomeen karannut koira muodostaa aina raivotautiriskin. Tapausten määrä on kuitenkin vähäinen (1-2 kpl/vuosi), joten lopullinen riski jää pieneksi. Kiinniotetun koiran kanssa toimitaan eläinlääkintälainsäädännön mukaan. Varsinaista karanteenitarhaa ei yhteistoiminta-alueella ole, joten Sallan kunnan löytöeläintarha toimii sellaisena. Tarhanpitäjä on ohjeistettu toimimaan asianmukaisesti karanteenihoitoa vaativan koiran kanssa. Metsästäjiä on muistutettu raivotautirokotuksen voimassaolon tärkeydestä. Metsästäjiä on ohjeistettu toimittamaan Ruokavirastoon tutkitavaksi kuolleina löydettyjen tai aggressiivisesti käyttäytyvien ja lopetettujen pienpetojen päät raivotaudin poissulkemiseksi. Kissoja rokotetaan enenevässä määrin raivotautia vastaan.

Vastustettavia eläintauteja voidaan tutkia ainoastaan Ruokavirastossa tai Ruokaviraston hyväksymässä laboratorioissa, joista Ruokavirasto ylläpitää julkista rekisteriä.

8.2.2 Zoonoosien valvonta

Osa eläintaukeista voi tarttua myös ihmiseen aiheuttaen ihmisen sairastumisen, esimerkiksi salmonellatartunnat ja eräät influenssat. Kunnaneläinlääkäriä koskee velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä toimialueensa tartuntatautien torjunnasta vastaavalle terveyskeskuksen lääkäriä, ja tämä velvoite on kirjattu eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikan-tojen toimittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1010/2013) 15 §:ään.

Lapin hyvinvointialueen itäisen alueen johtava lääkäri on Elli Holappa, elli.holappa@lapha.fi.

8.2.3 Terveysvalvontaohjelmat

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaukeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveysterveysvalvontaohjelmien vähimmäistasosta. Terveysvalvontaohjelmiin liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta.

Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellavalvonta. Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveysterveysvalvontaan lampaiden ja vuohien maedi-visnan sekä scrapien varalta, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta. (EtL § 101). Myös siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveysterveysvalvonta- ja näytteenotto-ohjelmaa.

Yhteistoiminta-alueella ei ole enää lampoloita vapaaehtoisessa Maedi-Visna-valvonnassa. Pieniä siipikarjatoimijoita on salmonellavalvontaohjelmassa alueella yksi. Pienten kotikanaloiden määrä on lisääntynyt, mutta niiden ei tarvitse liittyä salmonellavalvontaohjelmaan, jos eivät luovuta munia oman kotitalouden ulkopuolelle.

Tuberkuloosivalvontaan kuuluvia tarhattuja hirvieläimiä ei ole. Sikaloita ei ole, pois lukien muutamia lemmikkiminipossua.

BSE-näytteenotosta on ohjeistettu alueen tuottajia, jotta kaikki ikärajan ylittäneet ihmisravinnoksi käytettävät naudat testataan tarvittaessa BSE-taudin varalta.

8.2.4 Vesiviljelylaitosten terveysterveysvalvonta

Tarkastukset on keskitetty valvontaeläinlääkärille. Alueella on 4 luonnonravintolammikkoa (Salla 3, Kemijärvellä 1). Luonnonravintolammikoiden tarkastustiheys on 4 vuotta. Mikäli poikkeavaa esiintyy (kalakuolemat), luonnonravintolammikot tarkastetaan tarvittaessa tiheämmin. Virusnäytteitä otetaan kaloista läänineläinlääkärin harkinnan mukaan.

Vesiviljelylaitoksia on alueella 7 (Kemijärvi 6, Salla 1). Tarkempi erittely resurssikartoituslistassa. Tarkastukset on keskitetty valvontaeläinlääkärille. Laitokset, jotka ovat olleet käytössä, on tarkastettu vuoden 2024 aikana ja tarkastetaan vuosittain. Laitokset ovat aluehallintoviraston riskiluokituksessa korkean riskin laitoksia. Vesiviljelylaitosten valvontasuunnitelma tulee Aluehallintovirastolta vuosittain.

8.2.5 Kyyhkyslakat

Yhteistoiminta-alueella on yksi kyyhkyslakka.

8.2.6 Muu tautiseuranta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Yhteistoiminta-alueen valvontaeläinlääkäri vastaa siitä, että näytteet otetaan määrääjassa ja vastaa näytteenoton toteutumisesta sekä tietojen tallentamisesta ja tietojen toimittamisesta aluehallintovirastolle.

Kunnaneläinlääkärit avustavat tarvittaessa paliskuntia porojen CWD-näytteiden lähettämisessä ja toimittamisessa Ruokavirastoon. Kaikki alueen eläinlääkärit osallistuvat Ruokaviraston porojen etäraadonavaus- eli PORAUS-hankkeeseen. Näytteitä on lähetetty alueelta kiitettävästi.

8.2.7 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Yhteistoiminta-alueella ei ole eläinten keinolliseen lisääntymiseen liittyviä valvottavia toimijoita.

8.2.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet

8.2.8.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä

Kunnaneläinlääkärit hyväksyvät sivutuotteiden varastointilaitokset, tilarehustamot, tilakohtaiset polttolaitokset ja osan teknisistä laitoksista. Laitoksen hyväksymisistä ja hyväksynnän peruuttamisista on ilmoitettava välittömästi Ruokavirastolle. Alueella ei ole tällä hetkellä sivutuotelaitoksia.

8.2.8.2 Laitosten valvonta

Mahdollisista kunnan hyväksymistä ja valvomista sivutuotealan laitoksista vastaavat Sallan praktikkoeläinlääkärit. AVI määrittelee kunnan valvomien sivutuotealan laitosten valvontatiheyden vuosittain. Osa sivutuotealan laitoksista on kokonaan Ruokaviraston valvonnassa.

8.2.8.3 Sivutuotteiden hautaaminen

Koko toimialue on raatojen keräilyalueisiin kuulumatonta ns. syrjäistä aluetta, jossa hautaaminen tietyin edellytyksin on sallittua. Hautausilmoitukset vaaditaan Ruokaviraston uusimman tulkin mukaan vain vastustettavien eläintautien tautitapauksista. Aiemmin vaaditut hautausilmoitukset löytyvät kunnaneläinlääkärien vastaanotoilta arkistoituna.

Toimijan on pidettävä kirjaa haudattujen raatojen tai sivutuotteiden määristä, luokista ja eläinlajeista sekä hautauspäivämääristä ja -paikoista. Hautauksista on ilmoitettava aluehallintovirastolle tautitapauksissa.

Tarvittaessa kunnaneläinlääkäri valvoo toimijoiden sivutuotteiden hävitystapoja, kirjanpitoja ja tarkistaa haudattavan sivutuotteen ja hautauspaikan. Tarkastukset kohdennetaan ensisijaisesti tiloihin, joilla on aikaisempien tarkastusten tai eläinluetteloista saatavien tietojen perusteella viitteitä säädösten noudattamatta jättämisestä.

Valtakunnallisen EHO:n mukaan kunta suunnittelee, kuinka se seuraa alueella sijaitsevien tilojen ja muiden toimijoiden sivutuotteiden hävitystapoja. Syrjäisillä alueilla kunta suunnittelee hautaustarkastusten ja hautaamisen kirjanpito- ja tarkastusten valvonnan. Kirjanpito tarkastetaan mai-tohygieniatarkastusten yhteydessä.

8.2.8.4 Käsitlemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat

Aloitettaessa haaskatoiminta (käsitlemättömien sivutuotteiden käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa), on toiminnasta tehtävä ilmoitus kunnaneläinlääkärille, jonka alueella haaskaa aiotaan pitää. Haaskatoiminta ei vaadi ilmoitusta, mikäli sinne viedään vain luonnonvaraisten riistaeläinten sivutuotteita ja luonnonvaraisten riistaeläinten liha on käsitelty muualla kuin hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista ja

se tehdään kirjallisesti. Haaskapaikan tiedot viedään haaskarekisteriin (Sivutuotelaki 517/2015 § 33a).

Sivutuotelain nojalla annettuun asetukseen MMMa 783/2015 tehdyn muutoksen 1142/2022 mukaan haaskatoimijan on ilmoitettava kolmesti vuodessa haaskaruokintapaikkaan toimitettujen sivutuotteiden määrä. Ilmoitukset tehdään tammi-huhtikuulta, touko-elokuulta ja syys-joulukuulta. Tiedot on ilmoitettava sekä sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueelta sivutuotteet kerätään, että sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueella sivutuotteet käytetään. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden käytöstä haaskaruokinnassa. Kirjanpito tarkastetaan haaskatoiminnan tarkastuksella.

Alueen haaskapaikat eläintenpitorekisterin perusteella koostettuna (20.2.2025): haaskanpitäjiä 7 kpl, haaskapaikkoja 9 kpl (Salla 6, Kemijärvi 3). Löytyvät myös ympäristöterveydenhuollon yhteiseltä Y-asemalta valvontaeläinlääkäri->haaskat.

8.2.9 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti ja sen valvonta

Nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, hevosten, haaskaruokintapaikkojen, siipikarjan (ml. faasanit, viiräiset, kyyhkyt jne.), mehiläisten ja kimalaisten, turkiseläinten, kamelieläinten (kamelit, laamat ja alpakat) ja hirvieläinten (pl. paliskuntajärjestelmään kuuluvat porot) pitäjiä on ennen eläintenpidon aloittamista rekisteröidyttävä eläintenpitäjäksi oman kuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Vesiviljelyeläinten pitäjiä on rekisteröidyttävä oman alueensa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Samassa yhteydessä eläintenpitäjä rekisteröi pitopaikan kyseiselle eläinlajille (Laki eläintunnistusjärjestelmästä 1069/2021). Koirien tulee olla tunnistemerkitty sekä rekisteröity Ruokaviraston koirarekisteriin viimeistään kolmen kuukauden ikäisenä. Ennen 1.1.2023 syntyneet koirat piti olla rekisteröity Ruokaviraston koirarekisteriin viimeistään 31.12.2023 (MMMa 68/2022 § 3).

Eläimistä vastuussa olevan toimijan on pidettävä luetteloa omistuksessaan tai hallinnassaan olevista eläimistä eläinlaji- ja pitopaikkakohtaisesti. Eläimistä vastuussa oleva toimija on velvollinen ilmoittamaan eläinrekistereihin kaikki 7 §:n mukaiset tapahtumat. Eläintenpitäjän tulee merkitä hallinnassaan olevat eläimet yksilöllisellä Eviran tai Ruokaviraston hyväksymällä tunnistimella (nauta, lammas, vuohi, hevonen sekä hirvi- ja kamelieläin) tai pitopaikkakohtaisella merkintätunnuksella (sika). (Laki eläintunnistusjärjestelmästä 1069/2021)

Kunnaneläinlääkäri valvoo, että eläintunnistusjärjestelmälain vaatimuksia noudatetaan ja havaitessaan laiminlyöntejä ryhtyy toimenpiteisiin epäkohdan poistamiseksi.

Rekisteröintiä valvovat ELY-keskusten tarkastajat sekä kunnaneläinlääkärit tuotantotiloilla sekä kunnaneläinlääkärit/ valvontaeläinlääkärit koirarekisterin osalta. Tuotantoeläinten osalta aluehallintoviraston läänineläinlääkärit sekä ELY-keskuksen tarkastajat vastaavat valvonnasta mahdollisesti annettavien seuraamusten antamisesta. Koirien osalta kunnaneläinlääkärit ryhtyvät toimenpiteisiin epäkohtatilanteissa. Uusintatarkastukset ovat koirien merkinnän ja rekisteröinnin osalta maksullisia koiran omistajalle.

8.2.10 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Sallan kunnaneläinlääkärit toimivat Ruokaviraston valtuuttamina raja-eläinlääkäreinä ja antavat tullille tarvittaessa virka-apua lemmikkien tarkastuksissa. Virka-apuna pidetään myös puhelin- ja sähköpostineuvontaa.

Kolmansista maista tuotavat eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta, eivätkä tuodut erät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Mikäli aluehallintovirastosta kuitenkin tulisi ilmoitus, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti, ryhdytään ympäristöterveydenhuollossa asianmukaisiin toimenpiteisiin yhteistyössä läänineläinlääkäreiden, eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen ja tarvittaessa tullilaitoksen kanssa.

8.2.11 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti

8.2.11.1 Sisämarkkinatuonti ja -vienti

Tiettyjen eläinten ja tuotteiden sisämarkkinatuojat ja viejät rekisteröityvät tai hakevat tuontilupa Ruokavirastolta. Tuotavien erien mukana tulee seurata lähtömaassa virkaeläinlääkärin myöntämä TRACES–terveystodistus ja/tai muut asiakirjat. Tuojan velvollisuutena on tarkastaa kaikki tuontierät. Mikäli näissä ilmenee puutteita, on tuoja velvollinen ilmoittamaan asiasta valvovalle virkaeläinlääkärilleen.

Mikäli aluehallintovirastosta tulee ilmoitus siitä, ettei saapuva erä täytä tuonnin ehtoja, toimitaan asiassa tapauskohtaisesti, kiireellisyysjärjestys huomioiden, läänineläinlääkärin ohjeistusta noudattaen.

Hylätyistä eristä (nykyään myös lemmikkieläintuonneista tehdyt hallinnolliset päätökset) tulee ilmoittaa Ruokavirastoon. Annettujen määräysten toteutuminen seurataan aina, esim. varmistaamalla, että eläimet on palautettu alkuperämaahan tai että ne on lopetettu.

TRACES–terveystodistuksen teko voi realistisesti tulla eteen esim. kilpaporojen, hevosten tai rekikoirien vientiin tai tuontiin liittyen. Kunnaneläinlääkäreille on aluehallintoviraston tilaisuuksissa annettu TRACES–järjestelmän käyttökoulutusta, mutta käytännön käyttökokemusta on vähän. Osalla kunnaneläinlääkäreistä on tunnukset TRACES–järjestelmään. Tarvittaessa pyydetään apua myös läänineläinlääkäriltä.

Virkaeläinlääkäri raportoi sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset TRACES–järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion. (EtL 54 §)

8.2.11.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Suomesta voidaan viedä EU:n ulkopuolelle vain sellaisia eläviä eläimiä tai eläimistä saatavia tuotteita, joiden alkuperästä voidaan riittävällä tavalla varmistua. Lisäksi elävien eläinten ja tuotteiden on oltava siten merkittyjä, että ne voidaan tunnistaa. Niiden eläinten ja tuotteiden, joiden viennille EU:n ulkopuolelle on EU-lainsäädännössä asetettu eläintautien vastustamiseen liittyviä vaatimuksia, on lisäksi täytettävä nämä vaatimukset. Viejiltä edellytetään rekisteröitymistä Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin.

Toimija vastaa edellä mainittujen vaatimusten täyttymisestä sekä kohdemaan asettamien tuontivaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä. Jos vientierä kuljetetaan kohdemaahan muun kuin EU-jäsenvaltion kautta, toimija vastaa myös kauttakulkua koskevien vaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä.

Myös eläinten kuljettamista koskevia säännöksiä on noudatettava.

Virallisia eläinlääkintötodistuksia voivat vientiin myöntää ainoastaan kunnaneläinlääkärit, Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit ja poroteurastamoja valvovat aluehallintoviraston tarkastuseläinlääkärit.

(EtL 9 luku, 54 §)

Viejä pyytää virkaeläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. On varmistettava huolellisesti, että vientikohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät.

Vain kunnaneläinlääkärit, Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit ja poroteurastamoja valvovat läänin aluehallintoviraston tarkastuseläinlääkärit voivat tilata Ruokavirastosta turvapaperille painettuja virallisia eläinlääkintötodistuksia. Virkaeläinlääkärin on pidettävä kirjaa myöntämistään ja mitätöimistään eläinlääkintötodistuksista.

8.3 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Voimassa olevan eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön noudattamista valvotaan eläinten hyvinvoinnin tarkastuksissa. Jos tarkastuksessa havaitaan, että eläinten suojelusta annettuja säädöksiä on rikottu, viranomainen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin. (Valvonta-asetus (EY) 625/2017, Eläinten hyvinvointilaki EhL 693/2023 12 luku; Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006 (EKL) 8 luku). Uuden hyvinvointilain alaisten asetusten valmistelu on vielä valtakunnassa kesken.

Jos valvovalla viranomaisella on syytä epäillä, että eläinten hyvinvointilainsäädäntöä on rikottu ja kun hän tekee päätöksen, hän on velvollinen tekemään asiasta ilmoituksen poliisille. (EhL 91 §)

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinten hyvinvointilainlain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säädösten perusteella tehtävää eläinten hyvinvoinnin valvontaa. Alueellisten ja paikallisten viranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinten hyvinvointisäädösten mukaisesti. Suurin osa eläinsuojelutarkastuksista on epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia eli eläimestä on tehty eläinsuojeluilmoitus. Nämä ilmoitukset ovat nousseet viime vuosina. Aikaisempina vuosina eläinsuojeluilmoituksia vastaanotettiin 48 kpl (2022), 59 kpl (2023) ja 86 kpl (2024).

Kunnaneläinlääkäri ja poliisi valvovat em. säädösten noudattamista yhteistoiminta-alueella. Eläinten hyvinvointilain ja sen nojalla annettujen säädösten ja määräysten noudattamista yhteistoiminta-alueella valvoo lisäksi terveystarkastaja.

Eläinten hyvinvointilainsäädännön säännösten vastaista menettelyä havaitessa kunnassa ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin (mm. kehoitus, määräys, kiireellisen hoidon järjestäminen tai eläimen lopettaminen). Lemmikkieläinten hoito järjestetään tarvittaessa kaikkien kuntien alueella Sallan löytöeläinhololassa (Ahola Maija puh. 040 589 8446). Hyötyeläinten osalta asia ratkaistaan tapauskohtaisesti esim. yhteistyössä lomitustoimen kanssa.

Eläinten hyvinvointiin liittyviin tarkastuksiin liittyvät dokumentit säilytetään kunnaneläinlääkärien vastaanottojen arkistokaapissa ja valvontaeläinlääkärin työhuoneessa Sallassa sekä sähköisessä eläinlääkintähuollon verkkokansiossa. Eläinten hyvinvoinnin valvonnan tarkastuskertomukset sekä päätökset säilytetään myös Kemijärven kaupungin Dynasty-tiedonhallintajärjestelmässä. Tehdyt valvonnat raportoidaan aluehallintovirastoon formula-lomakkeen kautta. Mikäli tarkastuksella on todettu eläinten hyvinvointilainsäädännön rikkomista, toimitetaan

tarkastuskertomus sekä mahdollinen päätös Lapin poliisilaitokselle. Vakavista tapauksista tehdään vielä erikseen tutkintapyyntö poliisille. Uusintakäynnit pyritään tekemään viivytyksettä määräajan jälkeen.

8.3.1 Epäilyyn perustuva eläinten hyvinvoinnin tarkastus

Tarkastuksia suoritetaan pääsääntöisesti silloin, kun on aihetta epäillä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan, käytetään tai kuljetetaan säädösten vastaisesti. Viranomaisella on epäilyn perusteella oikeus tarkastaa eläin ja sen pitopaikka sekä eläimen pitoon ja hoitoon liittyvät välineet, ruoka ja juoma. Epäilyn perusteella tarkastuksia suoritetaan myös kotirauhan piirissä silloin, kun on aihetta epäillä, että eläinten hyvinvointisäädöksiä rikotaan olennaisella tai vakavalla tavalla. Tarkastuksilla annetaan neuvontaa ja ohjausta eläinten hoidossa. Havaittaessa eläinten hyvinvointilainsäädäntöä rikotun, voidaan lievissä tapauksissa kehottaa omistajaa korjaamaan tilanne tai vakavammissa tapauksissa annetaan määräys, kieltö tai ryhdytään tarvittaessa myös kiiretoimenpiteisiin.

Eläinten hyvinvoinnin tarkastukset pyritään keskittämään yhteistoiminta-alueen valvontaeläinlääkärille. Tarvittaessa tarkastukset tehdään parityöskentelynä, toinen osa-aikainen valvontaeläinlääkäri, praktikkoeläinlääkäri tai terveystarkastaja valvontaeläinlääkärin apuna. Kaikilla alueen praktikoilla on virkavelvollisuus hoitaa valvontatehtäviä. Erityisesti tämä korostuu kiireellisessä tilanteessa, jos valvontaeläinlääkäri ei ole tavoitettavissa tai tarvitsee apua.

8.3.2 Tiloilla tehtävät otantaan perustuvat eläinten hyvinvoinnin tarkastukset

Läänineläinlääkärit hoitavat pääasiassa otantaan perustuvat eläinten hyvinvoinnin tarkastukset. Mikäli määräyksiä aluehallintovirastolta tulee, tarkastukset keskitetään valvontaeläinlääkärille. Mikäli valvontaeläinlääkäri on estynyt, kiinnitetään erityishuomiota jääviysongelmiin, ja teetetään tarkastukset tarvittaessa sellaisella eläinlääkärillä, jolla ei ole kiinteää asiakassuhdetta asianomaiseen tilaan.

8.3.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Yhteistoiminta-alueella näitä ovat koiratarhat ja pieneläinlaitos ja tietyntyyppiset tallit. Näitä ilmoituksenvaraisia kohteita on tällä hetkellä yhteensä 17 kpl. Kohteet pyritään tarkastamaan vuosittain kiinnittäen erityistä huomiota jääviysongelmiin ja keskitetään näin ollen käytännössä valvontaeläinlääkärille. Riskinarvioinnin perusteella tarkastusmäärätavoitteesta on tarkoitus poiketa muutaman kohteen kohdalla, jotka ovat pieniä toimijoita eikä valvonnoissa ole todettu puutteita.

8.3.4 Eläinkuljetukset

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla, on poliisilla, kunnaneläinlääkärillä ja aluehallintovirastolla oikeus tarkastaa eläinkuljetus.

Porojen lastausta kuljetusrekkoihin valvotaan aina kun se on mahdollista ja aikataulut sen sallivat (kuljetusrekka erotusaidalla eläinlääkärin siellä vielä ollessa). AVI:n määräämät

kuljetustarkastukset pyritään tekemään (alueen virkaeläinlääkärit toimivat myös AVI:n sivutoimimaisina poronlihan tarkastuseläinlääkäreinä).

8.3.5 Teurastamot ja pienteurastamot

Sallassa ja Kemijärvellä on poroteurastamot, joissa voidaan teurastaa myös lampaita, vuohia ja loppuun teurastaa karhuja. Alueen virkaeläinlääkärit toimivat myös AVI:n sivutoimimaisina poronlihan tarkastuseläinlääkäreinä.

8.4 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Joulukuun alussa 2014 voimaantullut laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014) muutti eläinten lääkitsemisen toimintaympäristöä. Nyt eläinlääkärillä on aikaisempaa laajempi oikeus luovuttaa lääkkeitä tulevan tarpeen varalle terveydenhuoltoon kuuluville tiloille. Tämä lisää eläinten omistajien itsensä suorittamaa aloittamien lääkitysten määrää. Toisaalta lainsäädännössä säädetään ensimmäistä kertaa mikrobilääkkeiden käyttöperiaatteista ja edistetään siten mikrobilääkkeiden hallittua käyttöä.

Lääkitsemislain mukaisia valvontaviranomaisia ovat Ruokavirasto, aluehallintovirastot sekä kunnaneläinlääkärit aluehallintoviraston määräyksen mukaisesti eläinten pitopaikoissa. Valvontaohjelman vakiinnuttaminen on vielä keskusviranomaisen taholta kesken.

EU:n eläinlääkeasetusta alettiin soveltaa yhdessä kansallisen lainsäädännön kanssa 28.1.2022 lähtien. Suuri osa kansallisista asetuksista on vielä muuttamatta, joten lainsäädäntö on edelleen siirtymävaiheessa.

8.5 Ehdollisuuden valvonta

Ehdollisuuden valvontaa tehdään tiloilla mm. maitohygieniatarkastusten ja eläinten hyvinvointitarkastusten yhteydessä. Varsinainen ehdollisuuden valvonta kuuluu läänineläinlääkärille.

Sallan toinen praktikko Virve Korhonen hoitaa myös elintarvike- ja alkutuotannon valvontaa, mukaan lukien maitohygieniatarkastuksia. Myös valvontaeläinlääkäri Mikaela Sauvala on hoitanut oman virkansa lisäksi erillisellä korvauksella elintarvike- ja alkutuotannon valvontaa. Yksittäistapauksissa mietitään tarvittaessa esteellisyyskysymyksiä. Tarkastuskertomukset tehdään valtion tilastointi (vati)-järjestelmään, josta ne ovat läänineläinlääkärien sekä Ruokaviraston nähtävillä. Läänineläinlääkäri saa kootusti vati-järjestelmästä alkutuotannon valvonnan tarkastustiedot mm. niistä tiloista, joissa on ollut puutteita (C- tai D-arvosana). Maitohygieniatarkastuksia tehtiin 2023–2024 vuosina 17 kpl. Vuodelle 2025 on yksi maitohygieniatarkastus sekä neljä uusintatarkastusta.

9 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

9.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Kunnan/ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen on järjestettävä arkipäivisin virkaaikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joiden kotipaikka on sen alueella. Kaikkia kunnan

alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkärin käynnin pitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet.

Hyötyeläimiä eivät lain perustelujen mukaan ole seura-, harrastus- tai kilpailutoiminnassa käytettävät eläimet. Eläinlääkintähuoltolain perusteluissa on hyötyeläimiksi luokiteltu myös matkailuelinkeinon liittyvät rekikoirat.

Eläinlääkintähuoltolaki rajaa asiakaspiirin ulkopuolelle kiireettömän hoidon osalta esimerkiksi vapaa-ajan asuntojen omistajat, joiden virallinen kotikunta on muualla. Laki ei kuitenkaan estä tarjoamasta palveluja myös muille kuin oman kunnan asukkaille tai yhteisöille, jos resursseja on riittävästi eivätkä ulkopuolisille annetut palvelut heikennä oman kunnan asukkaiden palvelujen saatavuutta. Kunta voi halutessaan järjestää peruseläinlääkäripalveluja laajemmin, kuin mitä eläinlääkintähuoltolain vähimmäistaso edellyttää.

9.1.1 Sisältö

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa. Lain perustelujen mukaan peruseläinlääkäripalveluja ovat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti tai eläinsuojelullisesti perusteltavissa olevat eläinlääkäripalvelut.

9.1.1.1 Puhelinneuvonta

Kunnan on järjestettävä eläinten omistajille mahdollisuus saada kotieläinten terveyteen ja sairauksiin sekä eläintenpitoon ja hyvinvointiin liittyvää eläinlääkärin antamaa neuvontaa virka-aikana myös puhelimitse. Ei-kiireellisiä tapauksia koskeva neuvonta voidaan rajoittaa tapahtuvaksi tiettyinä asiakkaille ilmoitettavana ajankohtana. Puhelinneuvontaa annetaan arkisin klo 8–15 sekä kiireellisille että ei-kiireellisille tapauksille numerossa 0600 19699. Keskitetty yhteydenottojärjestelmä (käyttöön otetaan keväällä 2025) ohjaa puhelun jollekin alueen kolmesta vastaanotosta. Virka-aikainen neuvonta on pääsääntöisesti maksutonta (puhelumaksu 8 snt/min).

9.1.1.2 Sairaanhoido

Sisältää kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimuksen, hoitotarpeen arvioinnin ja hoidon tai lähettämisen jatkohoitoon. Yhteistoiminta-alueella suoritetaan käytännössä kaikki pehmyt-osakirurgiset leikkaukset sekä lemmikki- että hyötyeläimille. Leikkaus- ja muita potilaita otetaan ta-pauskohtaisesti myös oman alueen ulkopuolelta; tämä on tärkeää eläinlääkärin ammattitaidon ylläpitämiseksi ja hyödyttää viime kädessä myös oman kunnan asukkaiden saamaa palvelua sekä ylläpitää hyviä kollegasuhteita (yhteistyö ja avunanto).

Poroerotusaikaan päivystysalueella on ”herrasmiessopimus” akuuttien tapauksien ohjaamiseksi naapurikunnan eläinlääkärille, mikäli oma eläinlääkäri on erotustöiden/huonojen puhelimen kuuluvuusalueiden vuoksi estynyt. Alueella sijaistetaan oman toimen ohella joustavasti yli kuntatarajojen.

9.1.1.3 Terveystarkastus

Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset sekä ennaltaehkäisevät hoidot kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Lemmikkieläinten keinosiemennystoiminta ei sisälly lakisääteiseen peruseläinlääkäripalveluun.

9.1.1.4 Eläinten lopetus

Kotieläinten ja eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta syntyneet kulut kunta voi laskuttaa aluehallintovirastolta eläinlääkintähuollon määrärahasta.

9.1.1.5 Todistukset

Kotieläinten terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen yleistutkimuksen perusteella esimerkiksi vakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten sisältyy peruseläinlääkäripalveluun.

9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuoltojärjestelmä ja asianmukainen toteutumisen seurantarjestelmä. Käytännössä ainoa tällainen yhteistoiminta-aluetta koskeva ohjelma on nautatilojen Naseva.

Alueen tiloista kuuluu terveydenhuoltojärjestelmään 24 kpl. Toiveissa olisi saada yhteistoiminta-alueelle terveydenhuoltoon erikoistunut kollega. Terveydenhuoltokäyntejä on tehty alueelle myös Neuvo2020-oikeudet omaavien alueen ulkopuolisten eläinlääkäreiden toimesta.

Alueella on huomioitu paikallinen elinkeinorakenne ja panostettu porojen terveydenhuoltoon ymmärtämällä poroelinkeinojen erityistarpeet. Kunnaneläinlääkärit saavat viikonloppuina ja arkipyhinä tehdyistä poroerotuksista kompensaatona joko yhden päivystysvapaan ja 300 euron hälytysrahan, tai kaksi päivystysvapaata, valintansa mukaan.

9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina. Virka-aikaan klo 8–15(16) kiireellisestä avusta vastaavat kunnaneläinlääkärit, keväällä 2025 käyttöön otettavassa keskitetyssä numerossa 0600 19699, joka toimii ympäri vuorokauden.

Virka-ajan ulkopuolella päivystysalueeseen kuuluvat yhteistoiminta-alueen kunnat. Päivystysrenkaassa on optimaalisesti vähintään viisi päivystäjää.

Alue on harvaan asuttu, eikä alueella pienen eläintiheyden vuoksi ole tarvetta eriyttää pien- ja suurelänpäivystystä. Päivystyksen mahdollisista uudelleenjärjestelyistä käydään neuvotteluja Lapin maakunnan yhteistoiminta-alueiden kesken.

9.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Eläinlääkäripalvelu toimii pääsääntöisesti ajanvarauksella. Asiakkaalta otetaan aina aikaa varatessa puhelinnumero siltä varalta, että aikataulua joudutaan akuuttien tapauksien vuoksi muuttamaan. Kiireetön apu pystytään tarjoamaan alueella aina alle kolmen viikon sisään yhteydenotosta, yleensä viikon sisään. Eläinlääkäreitä ei kaikissa tapauksissa voi enää valita asiakkaan mieltymyksen mukaan.

Ajanvarauksen keskittäminen yhteistoiminta-alueella yhteen paikkaan sekä eläinlääkäreiden keskinäinen työnjako on käytännössä pitkien välimatkojen vuoksi erittäin vaikea toteuttaa eikä kovin suurta synergiaetua synny. Tämä valtakunnallisen EHO:n tavoite sotii myös työaika-autonomiavaastaan, johon nykyinen työaikalain soveltamattomuus kunnaneläinlääkäreihin perustuu. Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjän kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen. Nykyistä päivystysaluetta voidaan pitää kohtuullisena ottaen huomioon ihmisten vastaavat matkat lähimpään päivystävään lääkäriin. Laki sallii maksimietäisyyksien poikkeamat Lapissa.

Kiireellisen eläinlääkäriavun resurssit on mitoitettava siten, että apua on kaikkina vuorokaudenaikoina saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 prosentissa tapauksista. Päivystysalueet on siten mitoitettava, 90 prosentissa tapauksista päivystävän eläinlääkäriin matka eläinten-pitopaikkaan tai eläimen omistajan matka pieneläinvastaanotolle on alle sata kilometriä. Tästä etäisyydestä voidaan kuitenkin poiketa Kainuun ja Lapin maakunnissa sekä saaristokunnissa. Remissioklinikalle matka voi olla pidempikin, mikäli välitöntä ensiapua on saatavilla kohtuullisella etäisyydellä.

Kunta subventoi sairaskäyntien ja terveydenhuoltokäyntien matkoista johtuvia kustannuksia eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaisesti. Kuntalaisten yhdenvertaisuus lakisääteisten peruspalvelujen käyttäjinä sekä eläinsuojelulliset syyt puoltavat subventioita.

Palautteen käsittelystä vastaa ympäristöterveysjohtaja. Palautteen johdosta aiheutuvat toimenpiteet harkitaan tapauskohtaisesti. Tarvittaessa pyydetään lausuntoa Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta.

9.5 Toimitilat

Pelkosenniemi-Savukoski:

Kunnaneläinlääkäriin vastaanottotilat osoitteessa Uittotie 2, 98800 Savukoski. Eläinlääkäriillä ei tällä hetkellä ole hyvinvointialueratkaisun vuoksi sivuvastaanottotiloja Pelkosenniemiellä.

Salla:

Kunnaneläinlääkäreiden vastaanottotilat ovat osoitteessa Kinttalanpolku 4, 98900 Salla.

Kemijärvi:

Kaupungineläinlääkäreiden uusi vastaanotto on osoitteessa Seminaarinkatu 10, 98120 Kemijärvi.

Kaikilla kolmella vastaanotolla on asianmukainen varustus lääkkeiden säilytykseen sekä huumausaineille lisäksi lukollinen kaappi (Huumausainelaki 373/2008, 26§, Huumausaineasetus 548/2008, 6§). Vastaanottotiloissa on odotustila ja asiakas-WC, toimistotila, riittävä toimenpide/leikkaustila sekä asianmukaiset välinehuoltotilat (leikkausinstrumenttien ja suurten

praktiikkavarusteiden pesutilat erilliset). Kemijärven uudella vastaanotolla on myös kahden auton mentävä lämmin autotalli sekä asianmukaiset lepotilat mm. päivystäjän majoittamiseen.

Kaikilla vastaanotoilla on sosiaali- ja peseytymistilat (suihkullinen oma WC).

Tällä hetkellä tiloissa käy Savukoskella siivooja 2 kertaa viikossa sekä tarvittaessa, Sallassa kerran viikossa ja Kemijärvellä arkisin päivittäin. Kunnan tulisi huolehtia toimitilojen päivittäisestä siivouksesta ja kunnossapidosta sekä jätehuollosta, johon tulee sisältyä vanhentuneiden lääkkeiden sekä käytettyjen neulojen ja ruiskujen ym. hävittäminen. Käytännössä tämä on hoitunut kuntien kiinteistöhuollon ja terveyskeskuksen kautta. Hyvinvointialue irtisanoi Savukosken vastaanoton siivoussopimuksen, joten 2025 alusta alkaen palvelu ostetaan Savukosken kunnalta.

9.6 Välineresurssit

Suurelänpraktiikassa on käytössä mm. ultraäänilaitte rektaalianturilla jokaisessa kunnassa, fetotomi sekä pulttipistooli. Kunnaneläinlääkäreillä on sekä omia että työnantajan välineitä: hammasvälineet ja kaikki normaalit synnytysapuun sekä peruseläinlääkäripalveluun ja kiireellisen eläinlääkäriavun edellyttämään kirurgiaan tarvittavat instrumentit. Lisäksi työnantajalla on suurelänpraktiikassa tarvittavaa välineistöä sijaisten käyttöön.

Eläinlääkäreillä on käytössään sekä omia että työnantajan hankkimia suojavaatteita ja suojajalkineita. Vastaanotoilta löytyy erityisvarustus tarttuvien eläintautien ja zoonoosien varalta (kerta-käyttöiset suojahaalarit, kenkäsuojat ja maskit).

Pienelänpraktiikassa vastaanotoilla on varusteita vaihtelevasti, mutta pääsääntöisesti vastaanotot ovat alueella hyvin varustellut. Savukosken vastaanotolla on käytössä oleva röntgen, hankittu 2019. Kemijärvellä on hankittu 2022 käytetty röntgen uusia vastaanottotiloja varten ja otettu käyttöön vuodenvaihteessa 2024-25. Vastaanotoilla on riittävä laboratoriovarustus: mikroskooppi, sentrifugi, lämpökaappi sekä verensokerimittari ja virtsastixit. Kaikilla alueen vastaanotoilla on eläinlääkäreiden itsensä hankkimat laboratoriolaitteet, joilla saa laajan skaalan eri parametrejä tutkittua. Kemijärvellä viljellään vielä itse lypsylehmien ja lampaiden maitonäytteet utaretulehduksen diagnosoimiseksi ilman viiveitä (Mastix), muista kunnista tuottajat lähettävät näytteet PCR:ään ulkopuoliseen laboratorioon. Työnantaja tilaa viljelylevyt ja laskuttaa ne hyötyeläimen omistajalta. Virtsan sakka värjätään ja tutkitaan vastaanotolla tarvittaessa, samoin korvaeritteet. Pienen veren kuvan on saanut tutkittua virka-aikaan terveyskeskuksen laboratorioissa, Laphan käytäntö on toistaiseksi epäselvä. Savukoskella on eläinlääkäriin oma VetABC valkosolujen ja punasolujen analyysiin. Tarvittaessa näytteitä lähetetään eteenpäin tutkittavaksi mm. Movetiin, Idexille, Ruokavirastoon, Lihateollisuuden tutkimuskeskukseen ja Laboklinille sekä Berner Oy:lle (allergiatestit).

Toimistoissa on ajanmukaiset ICT-laitteet, tietoliikenne- ja puhelinyhteydet. Potilaskortistona toimii työnantajan ylläpitämä KliniQ kaikilla vakituisilla praktikoilla, ja lisäksi sijaisille on kannettava tietokone ja pääsy KliniQ-ohjelmaan myös.

Instrumenttien pesua ja desinfiointia varten on vastaanotoilla vaihtelevasti astianpesukone, ultraäänipesuri ja kuumaillmauuni/autoklaavi. Likaisen puolen välinehuollosta löytyy iso pesuallas, jossa voi tarvittaessa pestä myös potilaan, ja pesukone. Kunnaneläinlääkäri huolehtii pääsääntöisesti instrumenttien ja vaatteiden pesusta ja desinfioinnista itse, Kemijärvellä avustaa pienelänhoitaja ja Savukoskella laitoshuoltaja sekä pienelänhoitaja.

9.7 Ostopalvelut

Ei ole hankittu toistaiseksi, eikä ole näköpiirissä tarvetta.

9.8 Perustason ylittävät palvelut

9.8.1 Erikoiseläinlääkäripalvelut

Eläinlääkintähuoltolaki ei velvoita hankkimaan erikoiseläinlääkäritason palveluita, mutta alueen elinkeinorakenne on joka tapauksessa syytä huomioida yhteistoiminta-alueen eläinlääkäreiden keskinäisessä työnjaossa sekä jatko- ja täydennyskoulutuksessa. Savukosken eläinlääkäri on tuoreeltaan väitellyt tohtoriksi porojen hyvinvointiin liittyen ja aloittanut yleiseläinlääketieteen erikoistumiskoulutuksen kliinisellä polulla. Valvontaeläinlääkäri on pitemmällä erikoistumistutkinnoissaan yleiseläinlääketieteen valvontapolulla.

9.8.2 Remissiomahdollisuudet

Käytännössä Yliopistollinen eläinsairaala ja hevosklinikat ovat maantieteellisistä syistä lähes tavoittamattomissa. Jatkohoitoa tarvitsevat potilaat (lähinnä luukirurgiaa vaativat pieneläimet sekä pitemmälle menevää hammashoitoa tarvitsevat pieneläimet) lähetetään pääsääntöisesti Rovaniemelle tai Ouluun yksityisille eläinlääkäreille. Yhteistyö yo. pieneläinlääkärien kanssa on hyvää ja osa on ollut privaattinumeroistaan tavoitettavissa myös vastaanottoaikojensa ulkopuolella. Hevosklinikoista lähimmät ovat Rovaniemellä ja Oulussa.

9.8.3 Laboratoriopalvelut

Viitataan kohtaan 9.6 Välineresurssit.

Näytteet lähetetään Ruokavirastoon Postin ja Matkahuollon ohjeiden mukaan. Tartuntavaarallisen materiaalin lähettämiseen löytyy ohjeet kansiosta ”Toimintaohjeet eläinlääkäreille helposti leviävien eläintautien varalta” kohta A7. Kansiota säilytetään kunnaneläinlääkärien vastaanotolla arkistokaapissa.

Lisäksi ei-hyötyeläinnäytteitä lähetetään yksityisiin laboratorioihin ao. eläinlääkärin harkinnan mukaan.

10 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta

Kunta päivittää eläinlääkintähuollon suunnitelmansa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. On tärkeää, että kunnan suunnitelman päivittämiseen osallistuvat sekä valvontaeläinlääkärit että praktikkoeläinlääkärit. Päivitetty eläinlääkintähuollon suunnitelma tallennetaan VYHA:aan.

Kunta arvioi suunnitelmansa toteutumista aina toimintavuoden päätyttyä ja laatii siitä arviointiraportin. On suositeltavaa, että raportin hyväksyy asianomainen lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, joka myös käsittelee korjaustoimenpiteitä. Hyväksytty raportti tallennetaan VYHA:aan maaliskuun loppuun mennessä. Suunnitelman arviointia ohjataan tarkemmin Eviran

ohjeessa 15908/2. Kunta seuraa terveydenhuoltokäyntien ja valvontatehtävien toteutumista myös vuoden aikana ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin suunnitelmien toteuttamiseksi.

11 Laatu

Ympäristöterveysjohtaja ja tarvittaessa ympäristöterveyslautakunta käsittelee eläinlääkintähuoltoa mahdollisesti koskevat asiakasvalitukset ja korvauspyynnöt. Harkinnan mukaan pyydetään tarvittaessa lausunto Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta.

Yhteistoiminta-alue pyrkii kehittämään eläinlääkintähuollon toimintaansa asiakaspalautteen, mahdollisten valitusten ja mahdollisten aluehallintoviraston tarkastusten ja auditointien perusteella.

12 Seuranta ja raportointi

12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta

Annettujen määräyksien ja kieltojen noudattamista valvotaan aktiivisesti siten, että mahdolliset korjaavat toimenpiteet saatetaan loppuun.

12.2 VASU-raportointi

VASU-raportoinnissa noudatetaan Eviran laatimaa ”Ohje kunnalle elintarvikevalvonnan sekä eläinten terveys- ja hyvinvointivalvonnan raportoimiseksi aluehallintovirastoon” (Eviran toimintaohje 11009). Päävastuu raportin tekemisessä on johtavalla terveystarkastajalla, ympäristöterveysjohtaja tarkastaa johtavan terveystarkastajan täyttämän raportin.

12.3 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot pyritään lähettämään ao. viranomaisille määräaikojen puitteissa. Näitä ovat mm. eläinten hyvinvointitarkastuskertomukset/päätökset, terveysvalvontaohjelmien käynnit, tautiepäilyt, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota, muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot (hautausilmoitukset, maitohygieniatarkastukset), terveysvalvontaohjelmien liittymisasiakirjat ja vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet.

Erityisesti poroerotusaikaan, ja muutenkin kiireisessä akuuttipraktiikassa määräaikoihin pääsy voi huomattavasti vaikeutua. Esim. välinehuolto/avustaja/siivousresurssin lisääminen voisi auttaa asiaa, jolloin kunnaneläinlääkärille jäisi enemmän aikaa hallinnon pyörittämiseen.

12.4 Eläintaudeista ilmoittaminen

Ks. kohta 8.2.2

12.5 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Tilastoa pidetään yhteistoiminta-alueella rutiininomaisesti. Tilastosta pitää ilmetä vuositasolla ainakin sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana. Tilasto on liitettävä eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelman toteutumisen arviointiin ja toimitettava vuosittain aluehallintovirastolle. Alueella on edellä mainittujen lisäksi tilastoitu aina viranomaiskäynnit, loislääkittyjen porojen lukumäärä sekä röntgentutkimusten lukumäärä.